

25. Vad är ekonomi?

Betalningsmedel

Pengar som vi använder som betalning för varor eller tjänster.

BNP per capita

Värdet på alla varor och tjänster som produceras i ett land under ett år, delat med antalet invånare.

Bruttonationalprodukt

Värdet på alla varor och tjänster som produceras i ett land under ett år.

Deflation

När pengarnas värde stiger, alltså priserna sjunker.

Ekonomi

Att hushålla, alltså fördela resurser på ett bra sätt.

Ekonomiskt kretslopp

En förenklad modell av ett lands ekonomi som beskriver hur pengar, varor och tjänster rör sig i samhället.

Enkelt kretslopp

En modell som förklarar hur pengar, varor och tjänster rör sig mellan hushåll och företag.

Exportera

Att sälja varor och tjänster till ett annat land.

Importera

Att köpa varor och tjänster från utlandet.

Inflation

När pengarnas värde sjunker, alltså priserna stiger.

Konsumentprisindex

Ett tal som mäter värdet på de vanligaste varor och tjänster som vi finländare köper.

Levnadsstandard

Beskriver hur bra levnadsförhållanden och ekonomi som människor har.

Nationalekonomi

Ett ämne som handlar om ekonomin i ett land eller i hela världen.

Privatekonomi

En persons eller ett hushålls ekonomi.

Värdebevarare

Pengar eller andra värdefulla saker som behåller sitt värde.

Värdemätare

Något vi använder för att bestämma hur värdefull eller nyttig en sak är.

26. Produktion och konsumtion

Arbetskraft

Personer som arbetar.

Bytesrätt

Rätten att byta en vara.

Cirkulär ekonomi

En ekonomi där varor och material används om och om igen i stället för att slängas bort.

Efterfrågan

Den mängd varor och tjänster som konsumenterna vill köpa till ett visst pris.

Entreprenör

En företagare.

Finanspolitik

Statens sätt att försöka styra ekonomin och konjunkturerna.

Garanti

När säljaren lovar att varan ska hålla en viss tid.

Hållbar utveckling

När vi människor använder naturresurser så att de räcker även i framtiden.

Högkonjunktur

När ekonomin i ett land är bra.

Influencer

En person som försöker påverka sin omgivning, främst via sociala medier.

Infrastruktur

Systemet med vägar, vatten, avlopp med mera som behövs för att samhället ska fungera.

Innovation

En ny vara, ny tjänst eller ny teknik som kraftigt förbättrar produktionen.

Konjunktur

Det ekonomiska tillstånd som landet har och som varierar mellan högkonjunktur, recession, lågkonjunktur och tillväxtstadium.

Konjunkturcykel

Den period som det tar för ekonomin att genomgå både en högkonjunktur och en lågkonjunktur.

Konkurrens

När företagen tävlar med varandra om att tillverka varor och tjänster billigt och bra.

Konkurs

När ett företag har så stora skulder att det inte kan betala sina räkningar och är tvunget att sluta.

Konsumentrådgivare

En person som informerar om dina rättigheter som kund och som kan hjälpa dig om du har en tvist med ett företag.

Konsumentskyddslagen

En lag som bestämmer vilka rättigheter och vilka skyldigheter du har som konsument.

Konsumera

Att köpa och använda varor och tjänster.

Köpkraft

Hur mycket pengar hushållen har för att köpa varor och tjänster.

Lågkonjunktur

När ekonomin i ett land är dålig.

Producera

Att tillverka varor eller tjänster.

Produktionsfaktor

De resurser som behövs
för att företagen ska kunna producera
olika varor och tjänster.

Produktionskostnader

Den summa som det kostar
att tillverka en produkt.

Produktplacering

När till exempel skådespelare i en film
går klädda i ett visst sorts klädmärke,
använder en viss bil eller en viss produkt
för att påverka tittarna.

Recession

Ett annat ord för konjunkturedgång,
alltså när ekonomin börjar gå sämre.

Reklamera

Att kontakta säljaren och klaga på
att en vara inte håller eller har ett fel.

Sysselsättning

När människor har jobb.

Tillväxtstadium

Den period när ett lands ekonomi växer.

Utbud

Den mängd varor och tjänster
som företagen tillverkar och vill sälja.

Ångerrätt

Rätten att ändra dig
och kanske lämna tillbaka
en vara som du köpt.

27. Privatekonomi

Aktiesparkonto

Ett konto vars pengar används för att handla med aktier.

Amortera

Betala tillbaka ett lån genom att betala en summa varje månad.

Avkastning

Det du tjänar på de pengar du investerat.

Borgensman

En person som lovar betala tillbaka lånet om låntagaren inte har möjlighet att göra det.

Budget

En plan över alla inkomster och utgifter.

Debitkort

Ett bankkort där banken
för över pengar direkt
från köparens konto till säljarens konto.

Dividend

En del av företagets vinst
som aktieägarna får varje år.

Effektiv ränta

Den summa som ett lån
kostar under ett år.

Fast utgift

En regelbunden utgift
som är lika stor hela tiden.

Fond

Flera olika aktier och obligationer
som bankens personal väljer ut.

Investera

Att placera pengar för att göra vinst.

Kapitalinkomster

Inkomster som hushållen får
när de sparat eller investerat pengar.

Obligation

Ett skuldbrev som bevisar
att du har lånat
pengar till exempel staten.

Pant

Något värdefullt som är säkerhet för ett lån.

Placering

Ett annat ord för investering,
alltså de pengar som du placerat.

Rat

En del av en avbetalning.

Ränta

Priset för att låna pengar.

Rörlig utgift

En utgift som inte är lika stor hela tiden.

Studielån

Ett lån som du kan ta för att betala dina studier och för att ha pengar att leva på under studierna.

28. Köpa eller hyra bostad

Besittningsrätt

Att äga en lägenhet
och ha rätt att bo i den.

Bolagsstämma

Ett möte där alla aktiebolagets ägare
samlas för att bestämma
om bolagets ärenden.

Bolagsvederlag

En avgift som de som äger en aktielägenhet
betalar varje månad till bostadsaktiebolaget.

Bostadsaktiebolag

Ett bolag som äger bostadshus.
Aktieägarna har rätt
att bo i varsin lägenhet.

Bostadsrättsbostad

En bostad där den som bor
betalar en bostadsrättsavgift
då hen flyttar in
och ett vederlag varje månad.

Hyresavtal

Ett skriftligt avtal om vilka villkor
som gäller för att hyra en lägenhet.

Hyresgaranti

En summa som motsvarar
ett visst antal månaders hyra
och som hyresgästen betalar.

Hyresgäst

Den som hyr en lägenhet.

Hyresvärd

Den som äger och hyr ut en lägenhet.

Självrisk

Den del av priset eller reparationerna som du själv måste betala då du får ersättning för något som gått sönder eller blivit förstört.

Tidsbundet avtal

Ett avtal som gäller en viss tid, till exempel ett hyresavtal.

Underhyresgäst

Den som hyr en lägenhet av en annan hyresgäst.

Uppsägningstid

Den tid efter att avtalet sagts upp tills avtalet avslutas.